

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 12. maijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Irēna Kucina un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 81/2022),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 631. panta trešās daļas otro teikumu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no tā spēkā stāšanās dienas.

2. Saskaņā ar Apstrīdēto normu apgabaltiesas lēmums par noziedzīgi iegūtu mantu nav pārsūdzams.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;

- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka ar Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 29. jūnija lēmumu Pieteikuma iesniedzējas manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā. Ar Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2021. gada 7. oktobra lēmumu (turpmāk – Rīgas apgabaltiesas lēmums) Ekonomisko lietu tiesas 2021. gada 29. jūnija lēmums atstāts negrozīts. Atbilstoši apstrīdētajai normai šis lēmums nav pārsūdzams. Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, Rīgas apgabaltiesas lēmums esot nepamatots, tomēr apstrīdētā norma liedzot to pārsūdzēt. Tādēļ esot aizskartas viņai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka situācijā, kad tiesību norma paredz aizliegumu kādu nolēmumu pārsūdzēt tiesā, personai nav citu iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2013-18-01 9. punktu*).

Ņemot vērā to, ka Rīgas apgabaltiesas lēmums nav pārsūdzams, vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizsardzībai nepastāv.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē ietvertās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai skaitāms no 2021. gada 13. oktobra, kad saskaņā ar Tiesu informācijas sistēmā pieejamo informāciju Pieteikuma iesniedzējai kļuva pieejams pilns Rīgas apgabaltiesas lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 13. aprīlī. Tātad minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18.panta pirmās daļas 4.punktam pieteikumā jānorāda tā juridiskais pamatojums. Ar pieteikuma juridisko pamatojumu saprot juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu tiesa var atteikties ierosināt lietu arī tad, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo viņai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu. Arī uz procesu par noziedzīgi iegūtu mantu esot attiecināms nevainīguma prezumpcijas princips. Turklāt šajās lietās jautājums par mantas noziedzīgo izcelsmi pēc būtības tiek izlemts steidzamības kārtībā, tādējādi liedzot iespēju noskaidrot objektīvo patiesību. Tādēļ pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, noteiktos gadījumos personai esot jābūt iespējai pārsūdzēt apelācijas instances lēmumu kasācijas kārtībā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tiesību uz taisnīgu tiesu būtiska sastāvdaļa ir tiesības uz tiesas nolēmuma kontroli, proti, tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumu augstākā instancē. Tāpēc valsts pienākums ir izveidot tādu tiesību sistēmu un noteikt tādu lietu pārsūdzēšanas kārtību, lai personas varētu efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumiskās

intereses (sk. *Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 13. punktu*).

Tomēr Satversmes tiesa ir arī atzinusi, ka valstij ir rīcības brīvība noteikt pārsūdzības instances un kārtību, citstarp atkarībā no lietu veida. (sk. *Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta spriedums lietā Nr. 2019-11-01.10. punktu*). Tas, ka valsts ir izveidojusi kasācijas instances tiesu, nenozīmē, ka likumdevējam būtu pienākums garantēt ikvienas lietas izskatīšanu kasācijas instancē pēc būtības. Kasācijas instances tiesas kompetence būtiski atšķiras no pirmās instances un apelācijas instances tiesas kompetences. Proti, kasācijas instances tiesai nav jāpārvērtē lietas faktiskie apstākļi vai jāpārbauda pierādījumi, bet tās uzdevums ir izvērtēt pārsūdzētajā tiesas spriedumā veikto tiesību normu piemērošanu un pārliecināties, ka tā ir veikta pareizi (sk., piemēram, *Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 10.1. punktu*). Nedz Satversmes 92. panta pirmais teikums, nedz Latvijai saistošās starptautisko cilvēktiesību normas neparedz valstij pienākumu visās lietu kategorijās noteikt personai tiesības pārsūdzēt nolēmumu kasācijas kārtībā (sk., piemēram, *Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 11. punktu un 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12.1. punktu un 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-11-01.10. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka process par noziedzīgi iegūtu mantu ir viens no sevišķā procesa veidiem kriminālprocesā, tas ir vērsts tikai uz kriminālprocesā radušos mantisko jautājumu atrisināšanu. Šajā procesā netiek noskaidrota personas vaina, bet gan tiek lemts par mantas noziedzīgo izcelsmi vai saistību ar noziedzīgu nodarījumu. Process par noziedzīgi iegūtu mantu ir vērsts uz konkrēta fakta noskaidrošanu un tā mērķis nav atzīt personu par vainīgu konkrēta noziedzīga nodarījuma izdarīšanā (sk. *Satversmes tiesas 2017. gada 23. maija sprieduma lietā Nr. 2016-13-01 10. un 11. punktu*). Tā kā process par noziedzīgi iegūtu mantu ir izņēmums no mantisko jautājumu risināšanas kārtības pamata kriminālprocesā, šādam procesam var būt atšķirīgi noteikumi, kas vērsti uz ātru un efektīvu tā mērķa sasniegšanu (sk. *Satversmes tiesas 2017. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-10-01 20.2. punktu*).

Nemot vērā Satversmes tiesas judikatūru, jo īpaši judikatūru par procesa par noziedzīgi iegūtu mantu būtību un tā mērķi, pieteikumā nav sniegts juridiskais

pamatojums tam, ka no Satversmes 92.panta izrietētu likumdevēja pienākums nodrošināt šajā lietu kategorijā pieņemto lēmumu pārsūdzību kasācijas instances tiesā.

Līdz ar to pieteikumā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (ieteikums Nr. 81/2022).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš